

NOTAT

Bidrag til den politiske værktøjskasse: Et redskab til at sikre de stående udvalgs politikforberedende og politikformulende rolle

Dette notat er tænkt som et redskab til at sikre udvalgenes politikforberedende rolle ved at tydeliggøre det politiske handlerum i forskellige faser af den politiske proces. I redskabet er der med afsæt i erfaringer med udvalgsarbejdet i regionen samlet en række gode råd til brug for planlægningen af processen for udvalgenes drøftelse af sager med politikformulerende indhold.

Der er ingen facitliste – men følgende er eksempler på de typer af overvejelser, det ofte vil være relevant at gøre sig med henblik på at sikre en god politisk proces for sager af egentligt politikforberedende karakter som fx større plansager mv.

Tilrettelæggelsen af de politikforberedende sager på udvalgs mødet

Udvalgsformanden har sammen med administrationen en særlig rolle i forhold til at forberede udvalgs mødernes fokus, indhold og struktur.

Administrationen har ansvar for at sætte de sager på dagsordenen, der ”automatisk” skal køre i en vis tidskadence eller flow, herunder budgetopfølgning og større tilbagevendende sager som fx ReVUS, Hospitalsplanen 2020 eller Trafikbestilling mv.

Udvalgsformanden har mulighed for at tage initiativ til at bringe nye sager op inden for udvalgets ansvarsområde, som udvalget skal beskæftige sig med og dermed også mere proaktivt gøre udvalget dagsordensættende. Udvalgets øvrige medlemmer har også mulighed for at sætte sager på udvalgets dagsorden.

Det er vigtigt at afsætte tilstrækkelig tid til den politiske proces. Der er en del ”tidsrøvere” undervejs, der kan komme bag på både udvalg og administration, herunder:

- tid til udarbejdelse af vidgrundlag (studiebesøg, analyser, dataudtræk mv.)
- den brede involvering af interessenter (antal, type og frekvens)
- den praktiske planlægning, afholdelse og opfølgning på dialogmøder (patienter, pårørende, organisationer m.fl.)
- opstilling af scenarier, konsekvensvurderinger, behov for flere temadrøftelser
- formel høringsproces samt opfølgning herpå.

I større sager som fx revision af Hospitalsplanen, ReVUS og Trafikbestilling vil processen forventeligt løbe mere end et halvt år. De bedste rammer for udvalgenes udøvelse af det politiske handlerum skabes blandt andet ved at afsætte og prioritere tid til hver af de 3 faser: *Problem – scenarier – løsning*.

Første fase: Identifikation af problemet

I denne fase er det administrationens ansvar at tilvejebringe et grundigt videngrundlag for udvalget mhp en klar fremstilling og afgrænsning af en given problemstilling. Politikerne har en rolle i at udfordre og stille spørgsmål ved dette videngrundlag og evt. efterspørge, at andre perspektiver i sagen belyses fx sammenligningsgrundlag, erfaringer fra udlandet el. lign.

Politikerne kan dermed være med til at bane vejen for at bringe vigtig viden og indsigt i spil som grundlag for at kunne formulere aktuelle og ambitiøse indsatser – og dermed også være med til at forberede en grundig belysning af sagen forud for en evt. drøftelse i regionsrådet.

Under problemfasen vil udvalget også have en vigtig rolle i at være med til at bidrage til at identificere de interessenter, der bør inddrages i at belyse eller kvalificere sagen. Flere udvalg har gode erfaringer med at bruge oplægsholdere som inspiration eller til at opnå indsigt i en konkret problemstilling.

Nogle interessenter er relevante at inddrage tidligt i problemfasen; andre først som ”sparringspart” i scenariefasen eller som formel høringspart. Hvornår og hvordan interessenter inddrages afhænger bl.a. af de konsekvenser beslutningen/ændringen kommer til at betyde, men der kan også være andre overvejelser (kutyme, behov for ambassadører, imødegå modstand, sparring med eksperter, behov for input etc.).

Anden fase: Opstilling af scenarier for de politiske valg

Når sagens problemstilling er belyst, er det administrationens ansvar at opstille scenarier for, hvilke mulige løsninger, der kan peges på – afhængigt af de politiske valg, der foretages. Denne fase bør lægge åbent op til politisk drøftelse – også dér, hvor der er tale om prioritering, der udfordrer hidtidig praksis eller paradigmer. Det er her den egentlige politikskabelse sker. Administrationen har en opgave i at tydeliggøre valg - og foretage en faglig vurdering af konsekvenserne af forskellige scenarier, så der er reelt politisk handlerum – på et kvalificeret grundlag.

I nogle sager vil scenarierne ikke være givet på forhånd, men udvikle sig i takt med politiske drøftelser - og måske efter dialogmøder, workshops, temadrøftelser, møder med eksterne organisationer mv. Udvalget har på den måde også en rolle i at være med til at pege på og skærpe de politiske valg, der kan og skal tages, uanset om det, der skal findes en anbefaling (løsning) på er at pege på temaer, pejlemærker mv. evt. som led i forberedelse af regionsrådsdrøftelse og -beslutning.

Som nævnt vil det variere fra sag til sag, hvor lang processen er – og dermed også hvor mange udvalgsmøder, der skal bruges til at drøfte og udvælge/anbefale scenarier. Fx dækker Hospitalsplanen og ReVUS så bredt, at drøftelsen/temaerne med fordel kan deles op på forskellige udvalgsmøder.

Indholdet i den politiske drøftelse er ofte afhængig af hvilke andre udvalg og organisationer, der inddrages undervejs i drøftelsen, fordi det også handler om at forskellige perspektiver på en sag bliver grundigt belyst og diskuteret. Fx blev sag om etablering af Regionshandicaprådet udvalgsbehandlet flere gange i forskellige udvalg med inddragelse af eksterne organisationer. Det har betydning for varigheden af den politiske proces, men i sidste ende har det også haft betydning for den løsning, der blev anbefalet.

Tredje fase: Valg af løsning samt opfølgning

Som kulmination på drøftelsen af scenarierne skal udvalget vælge én løsning. Udvalgets løsning kan være en anbefaling til forretningsudvalget og regionsrådet, eller det kan være en beslutning, der giver administrationen mandat til at arbejde videre med en sag ud fra en politisk retning, mål eller fokus.

Udvalgets politikforberedende rolle i forhold til forretningsudvalget og regionsrådet er helt essentiel. Udvalgets arbejde forbereder drøftelsen og beslutningen – og sikrer at anbefalingen er forankret i et grundigt bredt politisk forarbejde. Men det er også med til at sætte ambitionsniveauet for det, der politisk ønskes opnået – og kan derfor også karakteriseres som reelt politikformulerende.

Når udvalget peger på en bestemt løsning, kan det være en god idé, at udvalget samtidig tager stilling til, hvad der skal følges op på – samt hvordan og hvornår der skal følges op. Udvalgets rolle i forhold til at følge op har dermed en politikkontrollerende karakter. Det skal dog forstås bredere end ren opfølgning med, hvordan der konkret arbejdes videre med den enkelte sag/politik. Derfor er det også administrationens opgave at forberede de enkelte udvalgssager på en måde, så udvalget får mulighed for at placere dem i sammenhæng til tidligere politiske beslutninger/drøftelser.

Som et eksempel på denne politikkontrollerende funktion har MTU bedt om løbende at få status for det samlede trafiksystem, så busserne og trafikbestillingen ses i sammenhæng, med andre trafikelementer – en forelægelse der skal skabe bedre forståelse for de enkeltsager, der løbende vil blive drøftet i udvalget.

Udvalgenes udtalelser i forhold til hørings svar til Danske Regioner, ministerier eller øvrige centrale aktører og eksterne beslutningstagere kan også ses i lyset af denne politikkontrollerende rolle. Så selvom udvalgene ikke altid har kompetence til at godkende hørings svar, kan det stadig give mening, at udvalget får mulighed for at komme med bemærkninger eller deciderede ændringsforslag (ført til protokol) til administrationens udkast til hørings svar.